

UN UNIVERS, DE TIRES, QUE NO S'ACABA

Cueco, Vargas i Torres

De la mà i el llapis de Daniel Torres, creador d'histories gràfiques, Claudio Cueco i Roco Vargas, personatges, passegen les seues tires arreu del món. Aquests dies, Torres ha encisat de nou els seus seguidors amb el darrer àlbum de Vargas: «La estrella lejana». Naus siderals solquen amb ganes l'univers. València, figa, com sempre, ni se n'ha adonat. El cel li para molt lluny.

J. Castelló

El 1980, encara estudiant de Belles Arts, en companyia de Sento i Micharmut, Daniel Torres dibuixa «Asesinato a 64 imàgenes por segundo», la primera aventura de Claudio Cueco, un personatge de *thriller* xicaquià, amb una característica sorprenent que l'allunyarà de tots els seus companys d'història: un bec de mig metre i un estat altament evolutiu entre el pollastre de brega i l'ésser humà. Aviat Cueco arriba a l'èxtasi i adelita el lector amb un àlbum —*El àngel caído*— on les seues aventures el duen a València, en un eix que comprèn, igualment, Niça i Suez. Les transgressions del gènere i les bromes velades que el lector

ha de descobrir fan de Cueco un antiheroi-heroi dels bons. I qui ho entenga que avise.

El 1983 Torres torna a sorprendre. Entra ell en el tebeo —això sí, uns pams més alt i amb més barra— i ens explica les aventures d'Òpium, un roí de veres que fa que el protagonista de la història, Rubén Plata, reba més que l'estopa i que visite més l'hospital que l'Home emmascarat l'illa de la Calavera. Aquest primer àlbum ja començarà a ser traduït a més llengües. Òpium, amb Cueco, agafa les maletes i sorprèn el públic postpirinenc.

Però la fama de veritat arriba amb Roco Vargas. Claudio Cueco perd el bec i esdevé un clàssic. Amb *Tritón*, el primer dels quatre àlbums que per ara recullen les seues aventures, les tires de

Torres arriben a París, Dinamarca, Itàlia, Alemanya, Suïssa i EUA. Posats a entrar, entra, fins i tot, a les pàgines de l'*Avui*. És Vargas un protagonista més clàssic, influït per Alex Raymond i tos els mestres ianquis, però que, malgrat tot, haurà d'aguantar les bromes pesades i els ulls d'un Torres que no s'acaba de creure de veres del tot la història. Després de quatre àlbums, el darrer dels quals —*La estrella lejana*— ha estat publicat aquests dies, Vargas s'ha convertit en un dels personatges de tira més polígotos del món. Des de València, a través de Barcelona —Norma Editorial—, cap als espais siderals.

En el despatx de Torres, embotit dins una finca que ens recorda les ciutats que sobrevolen Òpium i Roco, ple-

na d'espills i laberints que fan perdre la paciència a entrevistador i fotògraf, parlem amb ell d'aventures. Dins aquest edifici, tota una aventura cretense, ni calia.

—Els teus primers personatges revisaven més irreverentment la historieta com a tal. Les aventures de Claudio Cueco, per exemple, anaven farcides de bromes i petits ullets al lector que desvirtuaven qualsevol intent de mite.

—Sí. Ara he optat per un camí, diguem-ne, més clàssic. De tota manera, dins aquest classicisme que he triat per a Roco Vargas, encara em permet certes transgressions, no tan evidents, però, com al principi. Apareixen més velades. Per exemple, en la transgressió mateixa dels gèneres: una ciència-ficció que en realitat és un retrat de passat, o la imatge que en els anys quaranta es pensaven que presentarien els vuitanta, juntament amb un gènere policíac; però tot sense definir.

—Aquest gust per la transgressió, per l'anacroisme, en els primers àlbums s'expressava amb molta més força, es concretava d'una manera molt més atrevida.

—Feia moltes salvatjades. (Riu). Ara, per fer-les necessite quaranta folis. Si en faig alguna, sempre apareix molt velada, molt diluïda dins la història, dins un estudi molt meditat i complex del que és la narració.

Aleshores m'eixien veritables disbarats. Vistos des d'ara, són tremends, però encantadors. És una burrada, però ¡com queda de bé! Ara sóc incapaç de fer-ho igual, i tinc una certa nostàlgia per aquella època en què feia el que em donava la gana. No és que m'obligne ningú a fer-ho així, sinó que jo mateix he escollit el camí de la narració clàssica, a partir de la qual busque formar un estil més personal.

—I t'has construït, també, un univers propi, amb referències entre unes historietes i les precedents o les posteriors, de tal manera que arriba a formar-se un tot, un món total de referències que rodegen els teus personatges actuals.

—Al principi, crec que va ser una intuïció, però ha vingut avalada per uns bons resultats. Una vegada em prens el

camí de l'estranger, i quan parlem d'estranger quasi sempre parlem de França, que és el mercat més fort d'Europa, t'adones que allí no pots vendre un àlbum solt i canviar contínuament de personatge. Això és un embolic. Allí funcionen les sèries. I actuen com una revàlida. Fer la sèrie d'un personatge és molt complicat. A part això, és el que exigeix el mercat.

—En el cas de Roco Vargas, el fet que aquest quart àlbum narre la seua infància pot recordar precedents il·lustres. Per exemple, en el cas de l'Home emmascarat, el seu creador la mostrà al lector després d'algunes aventures on l'heroi ja havia quedat definit del tot.

—Això sempre sol estar bé, ¿saps? És el mateix cas, també, del tinent Blueberry. Primer, ens mostra el personatge i, després, d'acord amb unes coordenades que tu ja has creat i uns passatges que ja són familiars per al lector, acabes de construir la història i desveles alguns interrogants, algunes conductes que no queden clares del tot.

—Així, també, el lector d'un àlbum de Roco Vargas passa a convertir-se en un «vargainòman» i ha de llegir-se, devorar-se, diria jo, tota la sèrie.

—Sí, vist així, també és una estratègia per vendre més, ha, ha, ha. Has de comprar-te els quatre àlbums i, si no, no pesques res, però, vaja, això, potser, és el punt menys important.

—El lector de Vargas, si és impenitent seguidor de la historieta, queda fascinat per una sèrie de

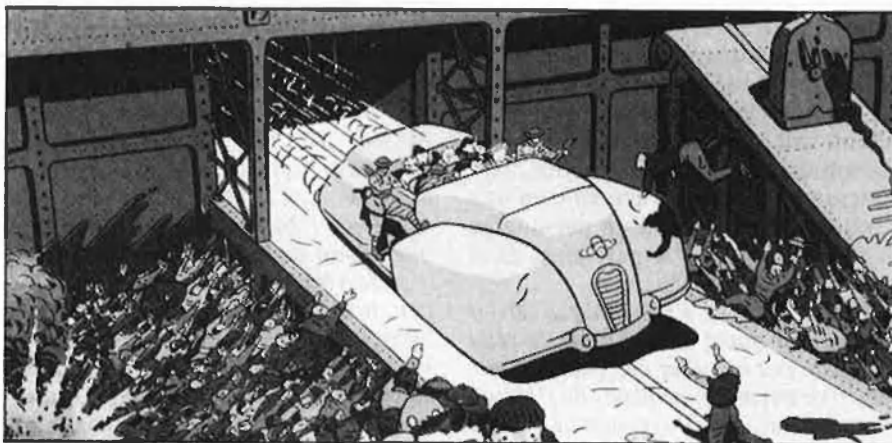
En diagonal, Vargas, Òpium i Cueco.

petits detalls que li recorden, satíricament, d'altres personatges anteriors. Per exemple, a Òpium, el protagonista, baldat per tantes pallisses dels roïns, fa «el jurament de la televisió», agafant-ne una amb la mà. I promet lluitar contra el mal. La mateixa fórmula que l'home emmascarat, només que aquest empunyava una calavera...

—Jo vaig començar a veure, a caminar, a viure, a llegir, amb aquells tebeos, amb Flash Gordon, o el príncep Valiant, o l'Home emmascarat, d'edicions Dolard, aquells apaisats. A més, vivia en un món, així, aïllat, en un poble. No tenia, com les hauria tingudes si haguera viscut en una ciutat, d'altres influències...

—¿Com el cine?

—Exactament. I aleshores estava obsedit. I encara ho estic. I sempre he cregut que dedicar-me a tota aquesta història ha sigut com una necessitat que ve d'aquells anys. De fet, no puc estar-me d'introduir en les meues his-

torietes elements d'aquesta nostàlgia, com ara dir «Camelot» a la mansió on viu el doctor Covalsky i on arriba Vargas de xiquet.

Pràcticament, tot això és un retrat de la meua infància. I això potser respondria també a la pregunta dels estils, les influències i tot això. He mamat des de sempre els clàssics americans i d'aquí vénen moltes coses, tant el meu aprenentatge narratiu com el meu sentit del gènere. Totes aquestes «complicitats» en la narració potser no són tant un reconeixement als mestres, sinó una cosa molt més profunda, més personal, que té més a veure amb la nostàlgia d'aquells anys, el que aconseguen fer-me viure aquelles pàgines impreses. Jo em pensava que ho era tot, llegint-les.

Després, és clar, hi ha un component professional. No pots estar les vint-i-quatre hores del dia recordant la infància, i, a més, l'esgotaries. Però sí que és cert que aquest component és bàsic. Igualment, hi ha un altre aprenentatge de l'adolescència, quan comence a llegir llibres, quan trobe un univers més literari o comence a aprendre a llegir imatges, és a dir, a fabricar-les a partir de la lectura, a interpretar el text sense ajuda d'un dibuix.

—Hi ha, també, en les teues històries una enyorança envers una ciutat que tu no has conegut però que els teus personatges reviu, la València d'abans de la guerra civil.

—Sí, l'enyorança per una ciutat que jo no he conegut, localitzada en els anys trenta. Van ser dues dècades fantàstiques, que van abocar on van abocar, però, clar, si van ser tan fantàstiques, doncs, benvinguda la guerra. És allò que diu Orson Welles en *El tercer home*, dels Borja i tot allò... És una època que he estudiat bastant, que he reproduït molt. Es podria identificar un poc amb la disciplina aquesta, la recreació i l'hermenèutica. Anar prenent dades històriques que tu ja coneixes i treballar-les. De fet, Roco Vargas és un

poc això... Si agafe els mateixos esque-mes, encara que siga en distints llocs, sempre m'ha d'eixir el mateix resultat final.

—M'imagina que, com la història mateixa, els personatges també segueixen un camí que, en part, es marca sol, i que Claudio Cueco, finalment, havia de perdre el bec i acabar en Roco Vargas.

—Sí, més o menys, va ser així. Cueco va perdre les plomes i el bec. I es va transformar en Òpium, en aquell moment. I després de tot això, vingué la necessitat de la història i el personatge clàssic, de l'heroi. Però més que un heroi de tebeo clàssic, hi ha en Roco una certa ambigüitat romàntica. Fins i tot en els tres primers àlbums hi ha algunes bromes al respecte, quan es diu que els déus estan molt poc predisposats a fer que tal personatge esdevinga un heroi, i s'han decidit a fer-li la punyeta.

—Entre els clàssics que hem comentat, potser només Harold Foster es permetia algunes bromes amb Valiant.

—És que el príncep Valiant és l'únic o un dels pocs personatges que evolucionen. Tots els altres sempre són iguals, amb la nòvia eterna... i uns recorre-guts que sempre duen a finals co-

muns. I, de fet, quan Harold Foster acaba la sèrie, el personatge ja és un vell.

—Un exemple que, en aquest país, després de la guerra no es va saber seguir. I els personatges es passen anys i anys amb la mateixa cara.

—També hi havia en aquest aspecte la imposició de les editores, del mercat. El dibuixant del Guerrero del Antifaz, per exemple, feia quatre tebeos a la setmana, i segurament no podia triar un altre camí.

—¿I la millor manera de fer que el tebeo continue quin camí segueix? ¿Per un còmic dedicat als adults o per les historietes que abans es feien per als menuts?

—Pense que avui dia és molt difícil veure un xiquet comprant-se un tebeo. Normalment, és el pare qui ho farà, i així, normalment, regiran criteris de nostàlgia. Jo em comprava els meus tebeos. Segurament era una altra època. No sé com es poden salvar ara els tebeos; si ho sabera, tinc clar que treballaria de valent en aquest sentit. Però, segurament, la millor fórmula és no deixar de fer-ne. Ha passat un poc l'època aquella, de fa tres o quatre anys, en què intentaven reivindicar-los per un costat fals.

Tot allò de «És cultura...». Les coses evidents no cal reivindicar-les. Tota creació és cultura, però basar-se en això per poder reivindicar-los és fals. Et trobaves una gent molt curiosa que es pujava al carro de sobte i et prometien que s'havien passat mitja vida llegint tebeos. No cal, home, no cal... Tot això suposà una certa modernor de la qual m'agrada fugir. La solució ve per un altre costat, molt més assossegat, més calmat. Cal estudiar com s'assenta el mercat, com estabilitzar les editorials.

El mercat de l'àlbum a Espanya és desastrós. Els tiratges i les vendes són

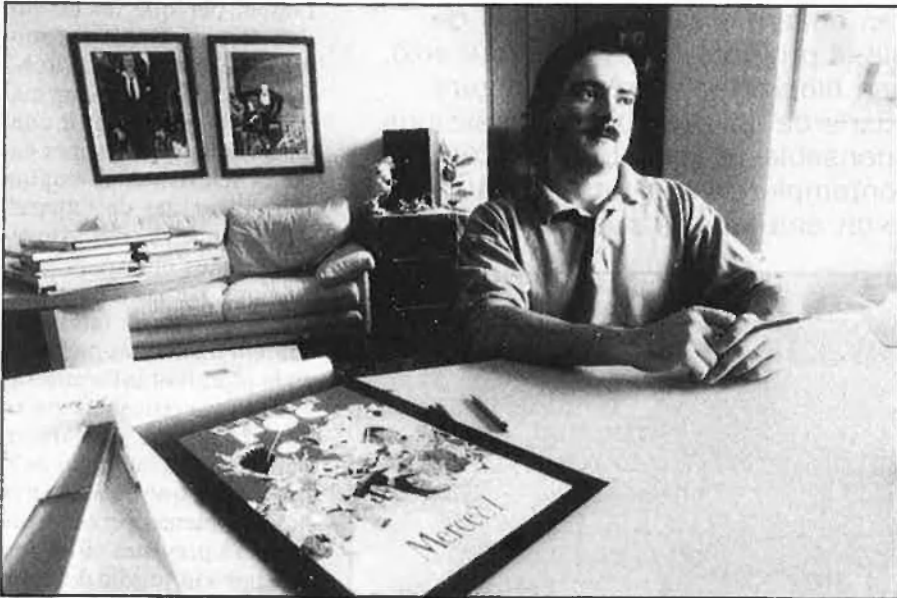

cinc o sis vegades inferiors a uns altres països...

—Per exemple, ¿què es ven d'un àlbum de Roco Vargas?

—Podrà variar un poc, però al voltant de tres mil o quatre mil a Espanya i, a França, uns vint mil. També depèn, perquè no és que el mercat allí siga Xauxa, però, comparat amb el nostre...

—Les tires de Roco també s'han editat als Estats Units.

Daniel Torres, amb el cartell que anuncia la Mercè-87.

—Sí, s'han publicat en la revista *Heavy Metal*. I també algun material en una editora, Catalan Communication, que edita material europeu. Sí, sí, no et rigues, ja sé que el nom és curiós, però és això.

—¿I es pot viure de quatre mil àlbums editats ací i vint mil publicats a França?

—Al principi vivia exclusivament del tebeo. Vaig acabar Belles Arts i em vaig dir, una de dues, o em dedique a fer oposicions o agafe la història que acabe de dibuixar, me'n vaig a Barcelona, a les editorials, i prove sort. Vaig optar per la segona possibilitat i vaig tenir sort. Al poc de temps ja seguia unes pautes professionals, potser un poc ingènuament, sense pensar-m'ho massa. Però jo veia que era l'única manera de començar. Des del principi ho vaig publicar tot. Crec que no conserve cap història que no haja estat publicada. Fins que no vaig començar a entrar un poc en el camp de la publicitat, els cartells, etcètera, vivia exclusivament de la historieta. Vivia amb els meus pares, no tenia massa necessitats, però, vaja...

—¿Què has fet en l'àmbit publicitari?

—Aquests mateixos dies, per exem-

ple, Avidesa projecta un espot a la televisió amb personatges que són una idea meua. He fet també una campanya per a la televisió alemanya, on el Roco Vargas, en pla estival, amb Montgo com a fons i tot voltat de palmeres, anuncia viatges d'Iberia. Alguna cosa també a França. I, per als Estats Units, hem treballat exclusivament en la il·lustració, hem dissenyat portades i il·lustracions interiors de llibres de ciència-ficció.

Vaig fer, fa temps, alguns cartells, també, per a l'Ajuntament de València, dins la campanya «A la lluna de València», però després no han tornat a cridar-me. A Barcelona acabe tot just ara de fer-ne un, juntament amb quatre més, grans, que apareixeran com a tanques publicitàries d'una zona que estan reformant ara, Renfe-Meridiana, on faran un parc esportiu. Amb l'Ajuntament de Barcelona, feia temps que parlàvem de treballar junts, però sempre em cridaven una setmana o uns dies abans, sense cap possibilitat. Aquest cartell, però, el de la Mercè, l'hem fet amb temps.

—Al remat, per als creadors valencians es perfilen només dos camins. O bé fugir de la ciutat, com és el cas d'un Mariscal, o quedar-se ací en una mena d'exili intern.

—Jo no m'ho plantege com un exili, però, en fi, de fet, cada vegada estic més a Barcelona. Després-demà me'n vaig allí una altra volta. Fins i tot he arribat a treballar-hi. En la mateixa editorial tinc un racó on, si hi ha molta pressa, deixo allí els meus tarros i comence a dibuixar. I m'he plantejat anar-me'n a viure a Barcelona. Si no d'ací a un any, d'ací a deu acabaré allí, segur.

—És trist llevar vida a aquesta ciutat. És una vella història, un vell compte pendent amb tota mena de professionals.

—Seria desitjable fer i trobar ací un ambient propi i atractiu. Hi ha un tall molt fort en totes les activitats creatives, unes separacions insalvables. Però és un tema que ja m'ha cansat un poc. L'última anècdota que puc contar és potser simptomàtica. Fa poc em van cridar per fer un cartell anunciador de la inauguració del Palau de la Música. Vaig fer-ne uns apunts i, al remat, res. No ho entenien. El problema era una desconexió entre el responsable de cridar-me a mi, perquè fera el cartell, i el responsable del Palau, que anava per una altra ona, que volia uns violins tocant i no la salvatjada d'un coet volant. No m'havien d'haver cridat a mi.

—Doncs, pensem només per un moment en les noves forces polítiques que ara estan fent-se camí en aquesta ciutat. Quin és el concepte que tenen del món de la cultura. Tot això ens pot tornar al Paleolític.

—És cert, sí, sí. Estem perdent el carro, l'oportunitat de fer d'aquesta ciutat un centre metropolità com cal, aprofitant tota la tradició que tenim al darrere. Tot és molt complex. Jo puc parlar per què he d'anar a Barcelona, per què no puc convèncer ningú d'ací que seria fantàstic per a mi treballar també ací. Però no puc fer-ho. I em pense que és un problema greu. És a dir, si ací la gent no s'espavila, arribarà un moment en què, per a dissenyar una sabata, qualsevol cosa, hauràs d'anar a un altre lloc, on potser caldrà que ho faci un senyor que un dia pegà a fugir de València.

—I, al marge de tot això, pel que fa als teus personatges, ¿en què treballes ara?

—Ara prepare una sorpresa per als meus estimats lectors, ha, ha, ha. I és que torna Òpium. He acabat el cicle de Vargas, i m'hauré de pensar molt bé com el podré tornar a reprendre. A més, ell necessita vacances, i jo també. I ara estic aprofitant per fer un fum de coses, de cartells, publicitat... Potser il·lustraré algun llibre... I torne a Òpium precisament per seguir fent historieta, però no lligar-me a un àlbum. Un àlbum suposa un treball continu, com a mínim, d'un any, sense apartar els ulls del paper. Agafaré Òpium amb la fórmula que gastava, històries de dotze o setze planes, que li van molt bé al personatge. N'he preparat uns guions (*riu*) bastant... bastant divertits, molt directes.